

Tendens tot samenwerking

De laatste jaren is er ook op het vlak van scheepvaartbegeleiding een tendens tot samenwerking. "Vooral tussen Noordzeelanden," weet Mesuere. "En dit is een goede zaak. We hebben allemaal hetzelfde doel voor ogen en kampen met gelijkaardige problemen. Door samen te werken kunnen we ongetwijfeld tot betere oplossingen komen om de veiligheid verder te verzekeren en de kans op milieuverontreiniging terug te dringen."

Marino Bultinck

Kapt. **Martin Mesuere** werkt op de afdeling Scheepvaartbegeleiding van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Deze afdeling staat in voor het organiseren van een vlot en veilig scheepvaartverkeer. Als hoofd van het Nautisch Beheer is hij verantwoordelijk voor de actieve begeleiding van alle scheepvaart van de Franse grens tot aan de kaai in de havens.

Op basis van wat je langs onze wegen ziet zou je het niet meteen vermoeden, maar ons land is wel degelijk kampioen inzake ruimtelijke ordening. Weliswaar niet aan land, wel op zee.

69358

> Ruimtelijke ordening <

Strategie voor de toekomst

Het stuk Noordzee dat voor onze kust ligt, behoort tot de drukst bevaren wateren ter wereld. En scheepvaart is lang niet de enige gebruiker van de Noordzee. Er vinden ook tal van andere activiteiten plaats. Om te voorkomen dat de verschillende gebruikers met elkaar in aanvaring komen naarmate de activiteit op zee verder toeneemt, is een plan met duidelijke afspraken over het gebruik van de Noordzee geen overbodige luxe. Die overtuiging lag aan de basis van het GAUFRE-project (geen acroniem, staat voor *Towards A Spatial Structure Plan for Sustainable Management of the Sea*) dat uitgevoerd werd door drie onderzoeksgroepen van de Universiteit Gent en één privé-bedrijf. Het project liep gedurende twee jaar binnen het kader van het Federaal Wetenschapsbeleid en is dit jaar afgerond.

Wat gebeurt er waar in de Noordzee?

"Het GAUFRE-project wilde de ruimtelijke ordening op zee, meer bepaald het Belgisch deel van de Noordzee, helpen regelen. Niet door te zeggen hoe het moet, wel door een aantal mogelijke scenario's voor te stellen," legt Jan Schrijvers van de Universiteit Gent uit. "In eerste instantie wilden we een beeld krijgen van de huidige situatie: wat gebeurt er waar in de Noordzee? Om daarna de stap te kunnen zetten naar een antwoord op de vraag waar we in de toekomst naar toe willen. Er bestond al informatie over de gebruikers van de Noordzee maar die was verouderd. Het eerste jaar van het project hebben we die informatie geactualiseerd. In tweede instantie hebben we onderzocht hoe de gebruikers elkaar beïnvloeden en welke de gevolgen zijn, en zullen zijn, voor het milieu en op sociaal-economisch vlak. Daarna hebben we scenario's uitgetekend die polsten naar de gevolgen van veranderingen in de huidige situatie."

Bij het uitwerken van een plan voor ruimtelijk ordening op zee, staan de gebruikers centraal. "Het gaat om de gebruikers van dit moment. De belangrijkste – de kritieke – zijn visserij, zand- en grindwinning, en scheepvaart (inclusief toerisme). Daarnaast gaat het om historisch gebruik: wat is er waar vroeger gebeurd? Denk bijvoorbeeld aan lozings in het verleden of aan plaatsen waar afval of wrakken liggen."

Overleg is noodzakelijk

"Verder zijn het intensifiëren van het huidig gebruik alsook het toekomstig gebruik belangrijk. Er zijn bijvoorbeeld gebruikers die op dit moment nog niet zo belangrijk zijn in België, zoals aquacultuur (het kweken van bepaalde vissoorten of schaaldieren

op zee volgens een gecontroleerd proces). Ook het windmolenpark is een voorbeeld. Dat is er nu nog niet, maar komt er wel. Als er een nieuwe gebruiker bijkomt, heeft dat invloed op de andere gebruikers en die gevolgen moeten goed afgewogen worden. Daarom is het nodig dat alle gebruikers in contact met elkaar staan, zodat ze de bekommernissen van elkaar leren kennen en begrijpen. Bij dit alles is het niet alleen belangrijk om de maatschappelijke gebruikers met elkaar in contact te brengen, maar evenzeer om de relevante wetenschappers rond de tafel te brengen. Zij buigen zich immers over de gevolgen van het gebruik, zowel op ecologisch als sociaal-economisch gebied."

De Noordzee is een speciaal geval

Ruimtelijke ordening op zee is een relatief nieuw concept. "Voor één keer blijken we niet achter te zijn op de rest van de wereld. De meeste landen zijn nog niet echt bezig met ruimtelijke planning op zee. Grote landen zoals Amerika of Canada spreken eerder over zones. Zij hebben een zodanig groot zeeoppervlak voor hun kusten dat ze met zonering kunnen werken: het zeegebied wordt in zones ingedeeld die elk hun eigen gebruik toegewezen krijgen. Niet alleen economisch gebruik, maar ook beschermde mariene gebieden. Canada heeft 'natuurparken op zee' die even groot zijn als 'ons' stuk Noordzee. Er is dus een serieus schaalverschil. Bij ons gaat het echt om een ruimtelijke ordening zoals we die aan land kennen – uiteraard aangepast aan de specifieke situatie op zee en de flexibiliteit die dat vergt."

Door de specifieke situatie van de Noordzee voor onze kust, moeten we extra aandacht schenken aan ruimtelijke ordening. "Wij moeten subtieler te werk gaan dan veel andere landen en ons richten op een multifunctioneel gebruik: hoe kunnen we gebruikers met elkaar in

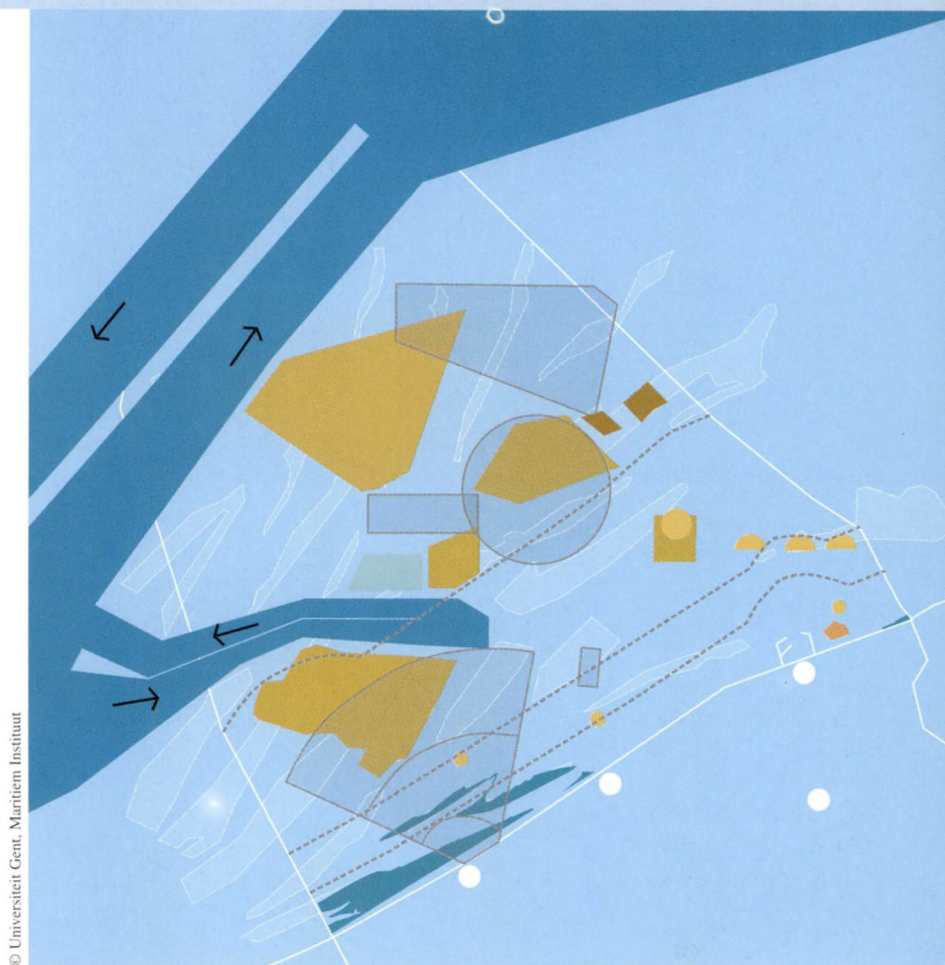
- vaarroutes
- ankerplaats
- ontginningszones
- dumpzones
- concessiegebied windmolenpark C-Power
- militaire oefenzone
- visserijgebieden
- Paardenmarkt
- ramsargebied

harmonie brengen voor een maximaal effect? Windmolenparken zouden bijvoorbeeld goed gecombineerd kunnen worden met aquacultuur. In de omgeving van die parken is visserij niet mogelijk, aquacultuur wellicht wel."

Waar willen we naartoe?

Een belangrijk aspect van het GAUFRE-project is een concrete aanzet geven tot het opstellen van een toekomstgericht plan voor ruimtelijke ordening op de Noordzee. "We hebben er bewust voor gekozen om een aantal mogelijke toekomstscenario's op te stellen. Want als je naar buiten komt met één voorstel dan wordt het gegarandeerd vanuit alle kanten afgeschoten. We zijn vertrokken van extremen, zowel op ecologisch als op sociaal-economisch vlak. Bijvoorbeeld: wat moeten we doen als we voluit de kaart van het milieu trekken? Hetzelfde hebben we gedaan voor extreme economische en industriële stellingen. Vanuit die extremen willen we dan met de betrokken gebruikers overleggen over waar we in de toekomst naar toe willen en hoe we dat kunnen aanpakken."

"Bij het ontwikkelen van een plan voor ruimtelijke ordening op zee moet je ook rekening houden met internationale factoren. Bijvoorbeeld de scheepvaart. De oost-westroute die de Atlantische Oceaan met de Noordzee verbindt is zeer druk bevaren en daar kan je niet omheen. Je moet je plan rond dit gegeven ontwikkelen. Ook de visserij is een belangrijke internationale gebruiker – die wordt

© Universiteit Gent, Maritiem Instituut

Overzichtsk kaart van de gebruikers in het Belgisch deel van de Noordzee.

vooral op Europees niveau gestuurd. Daar hebben we niet veel invloed op maar we moeten er wel rekening mee houden bij het plannen."

Internationale samenwerking gewenst

Aangezien ruimtelijke ordening op zee nog een jong werkgebied is, bestaat er nauwelijks internationale samenwerking rond. "Ideaal zou zijn dat het Noordzeegebied of het Mediterrane gebied op Europees niveau ruimtelijk gepland wordt. Dat zal er op termijn wel komen, maar voorlopig gebeurt het nog niet. Op dit vlak kan het IODE Project Office ook een rol spelen. Het concept kan wel vanuit de politiek gestimuleerd worden maar het uitwerken van plannen en het ondersteunen met data moet gebeuren door lichamen zoals de Intergouvernementele Oceanografische Commissie van de UNESCO. Het belang van internationale coördinatie komt ook op de voorgrond in grensgebieden op zee. Wij hebben geen zeggenschap over wat bijvoorbeeld Engeland doet aan de grenzen van zijn territoriale wateren maar dat kan wel belangrijke gevolgen hebben voor de situatie in ons stuk zee."

Marino Bultinck

Dr. Jan Schrijvers is verbonden aan het Maritiem Instituut dat deel uitmaakt van de Vakgroep Internationaal Publiek Recht aan de Universiteit Gent. Zijn vakgebied is vooral geïntegreerd kustzone-beheer, ruimtelijke ordening van kust en zee, en conflict analyse.

